

ORIZONT

REVISTĂ A UNIUNII
SCRIITORILOR DIN
ROMÂNIA

SERIE NOUĂ, 32 PAGINI

25 Iunie 2010

NR. 6 (1533),

ANUL XXII

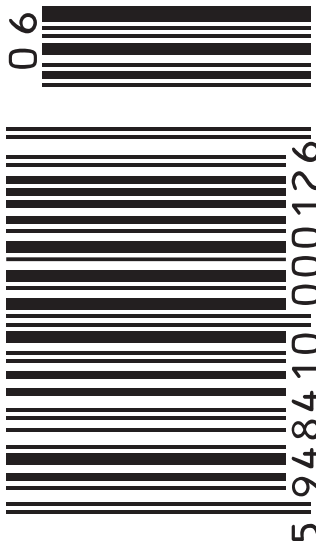
1 LEU

Editată în colaborare cu
Centrul pentru Dialog
Multicultural "Orizont"

6

www.revistaorizont.ro

BOB DYLAN MR. TAMBOURINE MAN

DORIS LESSING MEMORIILE UNEI SUPRAVIETUITOARE

Da, era extraordinar. Da, era cu totul imposibil. Însă la urma urmelor, eu acceptasem "imposibilul". Trăiam cu el. Îmi abandonasem toate așteptările față de obișnuit pentru lumea mea interioară, pentru viața mea reală în acel loc. Cât despre lumea exterioară, publică, de multă vreme aceasta nu mai oferea normalul. Ar putea oare descrie cineva perioada aceea drept "obișnuința neobișnuitului"? Ei bine, cititorul n-ar trebui să întâmpine nicio dificultate: aceste cuvinte sunt o descriere a vremurilor pe care noi le-am trăit. (O descriere a vieții în totalitate? – probabil, însă nu e de mare ajutor să gândești așa.)

16-17. 31

IOANA BRADEA DESERE LUMEA DISPĂRUTĂ, FĂRĂ NOSTALGIE

Nostalgie? Sper că nu. Este într-adevăr vorba de o lume dispărută, dar nu mi-am dorit să transmit nici un fel de nostalgie față de dispariția ei. Este încă vie în conștiința multora și probabil că va fi în continuare pînă cînd vor trece generațiile care au trăit-o. Dar și prezentul îmi pare de asemenea viu, fremătător și violent. Am "umanizat" și personificat pe alocuri ruinele industriale, între altele și pentru că mi s-a părut că în felul acesta devin mai ușor lizibile. Am socotit că în felul acesta se va face mai ușor apropierea între ele și cititor. Sau că, utilizînd asemenea mici trucuri, descrierile ar deveni suportabile.

4-5

open art
Timișoara Open Art City

PROIECT REALIZAT
CU SPRIJINUL PRIMĂRIEI
MUNICIPIULUI
TIMIȘOARA ȘI AL
CONSILIULUI LOCAL
TIMIȘOARA, ÎN CADRUL
CONCEPTULUI
TIMIȘOARA
OPEN ART CITY
(TIMIȘOARA - ORAȘ
DESCHIS AL ARTELOR)

POVESTE CU ASSAEL ASRIEL DANIEL VIGHI

Refac scena de la fișa 1403 din Cutia de pantofi cu plăpânda comunitate portugheză care s-a adunat la Sinagogă în anul 1853 și a hotărât acolo să-și facă publică bucuria că împăratul a scăpat dintr-un atentat îndreptat împotriva Majestății Sale de un kossuthist ungar. Dar despre asta mai târziu. Să revenim acum la începuturi.

În cimitirul evreiesc de pe Calea Lipovei e ghemuită istoria, după cum ne spune istoricul Victor Neumann: "Cea dintâi mărturie este epitaful de pe un vechi mormânt din cimitirul evreiesc din Timișoara, datând din anul 1636. Pentru unicitatea și vechimea sa am să reproduc textul de pe piatra tombală: «Vai, au fost depuse rămășițele bărbatului de seamă eruditul Asriel Assael, originar din Salonic, Dumnezeu să întărească (orașul), (odihnească-se) în rai sufletul său. Plecat către casa veșniciei joi Iiar (5) 396, după calculul mic, de la crearea lumii». Cine este acest Assael Asriel? Potrivit informațiilor furnizate de rabinul Jacob Singer, ar fi descendentul unui chirurg, un fel de doctor minune. Observația se bazează pe originea ebraică a numelui Assael («E făcut de Dumnezeu»). Apartenența sepharadă, conform aceluiași nume, face posibilă ipoteza că cei dintâi evrei erau spanioli și proveneau din marile orașe sud-dunărene unde ființau de multă vreme comunități puternice." (V. Neumann, *Istoria evreilor din Banat*, pp. 9-10).

Așadar, cei dintâi au fost sefarzii. Mărturisesc că am fost de mai multe ori pe acolo, prin cimitirul evreiesc. În tinerețea mea zbuciumată am sărit gardul într-o vară optzecistă ca să ne preumblăm sub un debussyan *Claire de lune*, exaltați de tăria licorii pe numele ei de botez Russian Vodka Stolichnaya, împreună cu criticul literar Radu Călin Cristea, cu prozatorul Viorel Marineasa, cu amicul meteorolog Siegfried Renner, care își avea casa nu departe, prin cartier. Acolo ne-am îndestulat cu votcă rusească, la modă pe atunci, și am dat năvală prin bezna de vară direct peste gardul de beton care despărțea vechimile cimitirului evreiesc de blocurile comuniste din apropiere. Desigur, dacă ne-ar fi prins autoritățile, am fi ajuns direct la arest, nu era de glumă, mai e și faptul, demn de luat în seamă, referitor la situația specială – atunci ca și astăzi – a tot ceea ce avea legătură cu firavele, crepuscularele și exoticele comunități evreiești care ne ațâțau curiozitatea și trăirile scriitoricești. Nu era, desigur, urmă de antisemitism în exaltatele noastre expediții, ba dimpotrivă. Știam, recitam, analizam, bânguiam versuri bacoviene despre alaiuri funerare semite care traversau târgul moldovenesc prin ploaie de toamnă mărunță, gata, gata să dea în spicul alb al lapoviței, și noi ne adăugam, asemenea poetului, în alai. Dacă bine îmi aduc aminte, versurile sunau cam așa: "În murmure stranii semite /M-adaug și eu în convoi. /Și nimeni

nu știe ce-i asta". Adăugarea în convoi, exaltarea peregrinării într-o noapte de vară printre monumente din piatră, iarbă, talismanul lui Solomon sub Lună, sicomorul de la mormântul vechi al unui "rebă" (rabin, adică) timișorean, pericolul de a fi depistați de Securitate, șansa nesperată pentru aceștia de a ne compromite definitiv ca fasciști, antisemiți, legionari, profanatori tocmai pentru că eram democrați, iubitori de libertate, dușmani ai regimului național-comunist, al nenorociților de felul ălor de la "Lucafăru" unde scriau inept, antisemit, protocronist Mihai Ungheanu cu ucenici de felul unuia care purta numele unei scule demolatoare, dacă bine îmi aduc aminte Târnăcop. În sfârșit, până nu îmi găsesc dosarul de la securitate, e greu de dovedit ceva. Am găsit în cel al scriitorului Mircea Pora faptul că așa fi fost sub urmărire, la fel într-un act doveditor din dosarul Hertei Müller, după spusa lui Willi Totok. Securitatea Timiș n-a știut despre aceste peregrinări la vremea nopții prin cimitirul evreiesc, le știa pe celelalte, după cum i-au spus răposatului poet de cartier Gheorghe Prunțuți, actant-mistagog al unor beții romantice prin birturi proletare, care a fost tot pe atunci arestat, căruia i s-a spus, ca să aflăm cu toții, cum că, vezi bine, ei știu, ne urmăresc și adună dovezi cu care se vor năpusti asupra-ne când va veni vremea. L-au pus să recite versuri pe slăbănogul romantic al birturilor proletare Oltul, Cățaua Leșinată, Grădina de vară Cina, Calul Bălan, Aroma și el a trebuit să explice ce e cu versurile: "Nu voi minți nicicând că-i primăvară/ Un soare fals dă ordin să trăim/ Și-nngenuncheată școala milenară/ E virgula ce-așteaptă să vorbim".

Ce e aia "școala milenară", l-au întrebat la anchetă, ce e, mă bețivule, aia virgula și ce așteaptă ea, cine-i soarele fals, cine primăvară?, numai întrebări al căror răspuns depindea și de bețiile la vreme de noapte prin "șintirime", cum le alinta poetul de bodegi cu care ne rățăceam printre monumente funerare timișorene din secolul al XIX-lea. "Ce credeți, că noi nu știm, mă?", i s-a spus ca să aflăm cu toții cum stă treaba și să bage spaima în poporul scriitoricesc optzecist timișorean care, drept să spun, s-a cam pleoștit după aceea, că intram în cimitire regulamentar, de Ziua Morților, pe la vremea amiezii, în preumblări și prelungi muțenii sau discuții molcome, așezați pe bănci dosite, printre tui și cruci de marmoră, ca să fim mai greu dibuiți de ochiul atoatevăzător al colonelului Andrei – securistul care răspundea de scriitori. N-a știut, totuși, Andrei Andrei cum am dat noi buzna într-o noapte de vară africană prin cimitirul evreiesc. Dacă ar fi știut, altfel ne-ar fi prelucrat!

(Fragment din volumul
Istoria din cutia de pantofi)

A CĂLĂTORI VIOREL MARINEASA

Îmi pare rău că, răspunzând cu câțiva timp în urmă la o anchetă inițiată de revista *Orizont*, nu am menționat printre cele zece cărți care ar trebui salvate **Danubio** a triestinului Claudio Magris (în traducerea lui Adrian Niculescu – **Danubius**, Editura Univers, București, 1994, cu o postfață pentru ediția în limba română, tălmăcită de Michaela Șchiopu). După cum mărturisesc autorul însuși, cartea a fost percepută de unii cititori ca fiind un eseu, în vreme ce alții vedeau în ea un roman. Pentru un învățacel într-ale jurnalisticii s-ar putea să reprezinte un vast reportaj al unui scriitor-călător de o factură cu totul specială, unul care jonglează cu proza și cu eseistica, ținându-le însă sub control, adică determinându-le să interfezeze când percutant, când cu indicibilă finețe. Volumul a apărut în 1986, deci, zice Magris, "când am început călătoria mea dunăreană – călătorie exterioară și interioară, reală și imaginară – Cortina de Fier exista încă, dincolo de ea începea «cealaltă Europă», cum o numeam. Poate fără să-mi dau prea bine seama, primul impuls al acelei călătorii fusese dorința de a elimina adjectivul «celălalt»."

"**Danubio** e o carte de călătorii și a călători înseamnă a trece granițe, granițe de toate felurile – naționale, sociale, psihologice – chiar și granițele acelea interioare ivite înăuntrul nostru, prin multitudinea elementelor ce ne alcătuiesc personalitatea", asta credea Claudio Magris în urmă cu un sfert de veac. Astăzi, el își amplifică și își nuantează opiniile despre călători și călătorii, despre semnificațiile acestora atunci când sunt captate în scris, așa cum se întâmplă în splendidul eseu care prefătează notele de drum publicate inițial în *Corriere della sera* și strănse ulterior în volumul **L'infinito viaggiare**, tradus recent de Carmen Afrodita Cionchin (**Călătorie nesfârșită**, RAO, 2010): "Călătoria (...) ca persuasiune. (...) Persuasiunea: posesia prezentă a propriei vieți, capacitatea de a trăi clipa, fiecare clipă, și nu doar pe cele privilegiate și excepționale...// Călătoria presantă și grabnică (...) este negarea persuasiunii, a pauzei, a vagabondării; seamănă mai degrabă cu [o] ejaculare rapidă (...). Călătoria conferențiarului, de la un aeroport sau hotel la altul, nu e departe de acest orgasm chinuit. // A călători simțindu-ne mereu, în același timp, în necunoscut și acasă, dar știind că nu avem, că nu posedăm o casă. // În călătorie (...) învățăm cu pregnanță să fim Nimeni, înțelegem la modul concret că suntem Nimeni. // În mecanismul societății moderne, călătoria devine și o fugă, o violență rupere a limitelor și a legăturilor. Călătoria descoperă nu numai precaritatea lumii, ci și pe aceea a călătorului, labilitatea Eului individual (...). A trăi, a călători, a scrie. Poate că astăzi, narațiunea cea mai autentică e aceea care povestește nu prin pura invenție și ficțiune, ci prin experimentarea directă a faptelor, a lucrurilor, (...) permițând accesul, asemenea unui reporter în haosul bătăliei, numai la fragmente. // Călătoria în spațiu e totodată o călătorie în timp și împotriva timpului."

Făcând o comparație cu ce a scris anterior, Claudio Magris observă că în **Danubius** "călătoria, persoanele și lucrurile văzute, istoriile adunate pe stradă sunt reinventate și povestite din nou; devin istoria unui personaj în mare parte imaginar", pe când în **Călătorie nesfârșită** "timpul paginilor este momentul unic în care au fost trăite și scrise". Pe de altă parte, dacă în **Danubius** trebuie să urmezi "orizontala hărții de la Vest la Est" pentru a te mira de faptul că marele fluviu "sfidează fracturările istorice (și) asigură perenitatea legăturii dintre variantele civilizației europene" (Alexandru Paleologu), în **Călătorie nesfârșită** pendulările sunt mult mai largi, din Peninsula Iberică la antipodi, din Scandinavia în Vietnam. Sigur că se menține interesul pentru minuscule lumi marginale, atracția pentru grupuri etnice mărunte, "necunoscute, uitate sau dispărute": dacă dincolo ne-am întâlnit cu soțtii, cu bunjeviții, cu nogaii, aici se face vorbire despre cicii și ciribirii din Istria (istoromâni), despre bisiaci, despre sorabii din Lusacia.

Se știe că traducătoarea volumului, Afrodita Carmen Cionchin, a realizat un interviu-fluviu, dar de o densitate fără echivoc (au apărut fragmente prin reviste), cu Claudio Magris. Ar putea ieși o carte.